

รุ่งทิพย์ รัตนภานุศร : การขยายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาใน
ภาษาไทย. (SEMANTIC EXTENSION OF VISUAL PERCEPTION VERBS IN THAI)
อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา , 181 หน้า.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกความหมาย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมาย
และเปรียบเทียบการขยายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทย 3 คำ ได้แก่ คำกริยา มอง
ดู และ เห็น อรรถศาสตร์ปริชานคือกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาการขยายความหมายของคำในครั้งนี

ผลการศึกษาพบว่าคำกริยา มอง ดู และ เห็น เป็นคำหลายความหมาย คำกริยา มอง มี 6 ความหมาย
ได้แก่ (1) ส่งสายตาไปยังเป้าหมาย (2) เหม่อลอย (3) สนใจ (4) ติดตามสถานการณ์ (5) คิดพิจารณา และ (6)
ประเมิน คำกริยา ดู มี 10 ความหมายได้แก่ (1) ใช้ตารับรู้เป้าหมาย (2) อ่าน (3) ชมการแสดง (4) เอาใจใส่ (5)
ติดตามสถานการณ์ (6) คิดพิจารณา (7) ประเมิน (8) ทำให้รู้ (9) แสดงการคาดคะเน และ (10) ดึงความสนใจ
คำกริยา เห็น มี 7 ความหมายได้แก่ (1) รับรู้เป้าหมายด้วยตา (2) รับรู้ภาพในความคิด (3) ค้นเคย (4) พบปะ
(5) รู้ (6) เชื่อ และ (7) แสดงการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล ความหมายที่แสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส
ทางตาเป็นความหมายพื้นฐานของคำกริยาทั้ง 3 คำ ปริชานหรือกระบวนการทางความคิดคือความหมายที่
ขยายจากความหมายพื้นฐาน ความหมายแต่ละความหมายของคำกริยา มอง ดู และ เห็น มีความสัมพันธ์ต่อกัน
ใน 2 ลักษณะดังนี้ (1) การมีความหมายคล้ายคลึงกัน เช่น ความหมาย 'เหม่อลอย' และความหมายพื้นฐาน
ของคำกริยา มอง มีคุณสมบัติร่วมกันยกเว้นคุณสมบัติ [เจตนาในการมอง] ที่ขาดไปในความหมาย 'เหม่อลอย'
(2) การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายด้วยกระบวนการทางปริชานแบบนามนัยและอุปลักษณะ เช่น
คำกริยา เห็น ขยายความหมายไปยัง 'พบปะ' ด้วยนามนัยเนื่องจากการรับรู้ด้วยตาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่
ขาดไม่ได้ในการพบปะสังสรรค์ของคนในสังคม คำกริยา มอง ขยายความหมายไปยัง 'ติดตามสถานการณ์' ด้วย
อุปลักษณะโดยที่การเฝ้ามองสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่คลาดสายตาถูกเทียบโยงไปยังการสนใจติดตามสถานการณ์
อย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตามพบว่านามนัยเป็นฐานที่เชื่อให้เกิดการขยายความหมายด้วยอุปลักษณะในหลายๆ
กรณี เช่นความสัมพันธ์ที่ยึดโยงกันอยู่อย่างแนบแน่นด้วยนามนัยระหว่างการมองสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่คลาด
สายตากับอากัปกริยาการเฝ้าติดตามคือที่มาที่ทำให้คำกริยา มอง ถูกนำมาใช้ในเชิงอุปลักษณะเพื่อสื่อถึงการ
สนใจติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด

4580906322 : MAJOR LINGUISTICS

KEY WORD: VISUAL PERCEPTION VERB / COGNITION / SEMANTIC EXTENSION /
COGNITIVE SEMANTICS / METAPHOR / METONYMY

RUNGTHIP RATTANAPHANUSORN : SEMANTIC EXTENSION OF VISUAL
PERCEPTION VERBS. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. KINGKARN
THEPKANJANA, PhD., 181 pp.

This study is aimed to classify the senses of the three visual perception verbs in Thai, i.e., /mɔɔŋ/ 'look', /du/ 'watch', and /hěn/ 'see', to analyze the semantic relations among them, and to compare the meaning extension among these three verbs. The framework for this study is Cognitive Semantics.

It is found that /mɔɔŋ/, /du/, and /hěn/ are polysemous words. /mɔɔŋ/ has 6 senses, i.e., (1) to direct the eye (2) to be unmindful (3) to pay attention (4) to follow up a situation (5) to consider and (6) to evaluate. /du/ has 10 senses, i.e., (1) to use one's sight (2) to read (3) to spectate (4) to take care (5) to follow up a situation (6) to consider (7) to evaluate (8) to make known (9) to assume and (10) to draw attention. /hěn/ has 7 senses, i.e., (1) to perceive with the eye (2) to visualize (3) to be familiar with (4) to meet (5) to know (6) to believe and (7) to mark evidentiality. 'Direct visual perception' is their basic sense. The other senses, extended from the basic sense are in the cognition domain or the domain of mental processes. All the senses are related to each other by 2 ways: (1) by similarity, e.g. 'to be unmindful' sense of /mɔɔŋ/ shares most properties with the basic sense, except [intention], (2) by metonymy and metaphor. For examples, 'to see' is tightly linked to 'to meet socially' by metonymy, and 'to keep looking' is transferred to 'to follow up a situation' by metaphor. However, metonymy is the basis of many metaphorically extended meanings of /mɔɔŋ/, /du/, and /hěn/. For example, the metaphorically extended meaning of /mɔɔŋ/ 'to follow up a situation' is motivated by the metonymic link between 'to keep looking' and 'to physically follow someone or something'.